

МОВНА ПОЛІТИКА ЩОДО РОМІВ: ЄВРОПА ТА УКРАЇНА

Доповідачка: Діана-Марія Федорів

**Керівниця: проф. Галина Петрівна Мацюк
дисципліни «Багатомовність і мовна
політика в ЄС»**

Роми – найбільша етнічна меншина Європи, в Україні компактно проживають у Закарпатті, Одеській і Харківській областях.

Ромська мова та культура під загрозою через дискримінацію та соціальну ізоляцію.

Євроінтеграційний курс України передбачає захист мовного різноманіття та прав меншин.

Мовна політика – ключ до збереження ідентичності ромів.

МОВНА ПОЛІТИКА В ЄВРОПІ

Європейська хартія регіональних мов: гарантії розвитку міноритарних мов.

Ромська мова – офіційно визнана частиною культурної спадщини.

Проблеми: низький рівень грамотності серед ромів, обмежений доступ до освіти, виключення з основних соціальних процесів.

ПІДТРИМКА РОМІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Організації, які допомагають ромам:

- Група підтримки ромів
- Національна федерація груп зв'язку циган
- Міжнародний союз ромів

Основна мета:

- Навчити ромів довіряти системі
- Підвищити віру в їхні власні сили та можливості

СТАН РОМСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

Діалекти: сервітський, карпатський, балканський;
багатомовність (угорська, румунська, українська).

Статус: включена до переліку мов, яким
загрожує зникнення (2024).

Більшість ромів розмовляють рідною мовою в
сімейному середовищі, але асиміляція
посилюється через соціальні виклики.

КОДИФІКАЦІЯ РОМСЬКОЇ МОВИ

Таблиця представляє основні завдання та проблеми кодифікації ромської мови, що важливо для її розвитку та збереження. Кожен пункт вказує на виклики, які потребують уваги.

ЗАВДАННЯ	ПРОБЛЕМИ	ПЕРСПЕКТИВИ
Стандартизація граматики	Недостатня кількість фахівців	Підтримка міжнародних організацій (Рада Європи)
Розробка навчальних матеріалів	Відсутність фінансування	
Створення єдиного алфавіту		

ВИКЛИКИ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ

**Соціальна ізоляція,
низький рівень
грамотності серед ромів.**

**Основні
проблеми:**

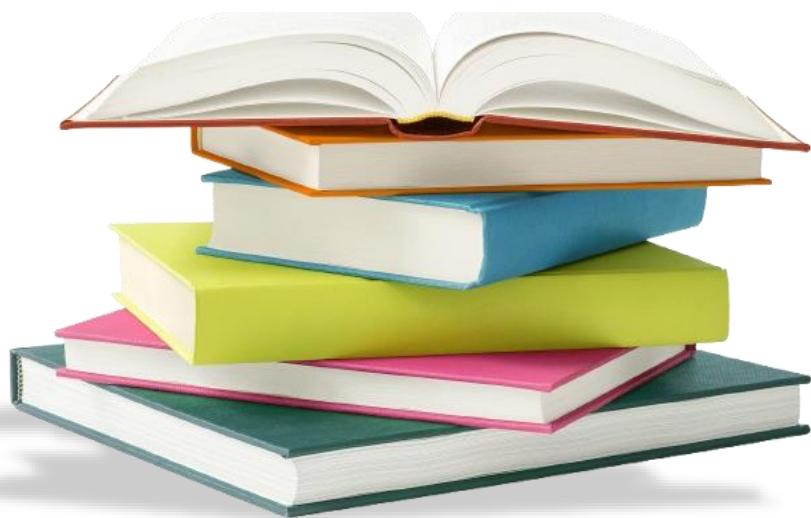
**Брак доступу до
цифрових і освітніх
ресурсів.**

**Відсутність документів у
багатьох ромів, що
обмежує їхні можливості.**

**Труднощі в розбудові
інтеграції ромів.**

ОСВІТА РОМСЬКОЮ МОВОЮ

Навчальні програми допомагають зберігати мову та сприяють інтеграції ромів.

Підготовка
викладачів
ромської
мови.

Створення
культурно-
освітніх
центрів.

Культурні ініціативи та підтримка мови

Ромська мова популяризується через культурні заходи:

- Фестивалі, виставки, онлайн-ресурси для вивчення мови.
- Заходи до Міжнародного дня ромів.

Мета: збереження мови та поширення знань про ромську культуру.

Гімн ромів «Gelem, gelem»

Gelem, gelem, lungone dromensa
Maladilem bahktale Romensa
A Romale katar tumen aven,
E tsarensa bahktale dromensa?
A Romale, A Chavale
Vi man sas ek bari familiya,
Murdadas la e kali legiya*
Aven mansa sa lumniake Roma,
Kai putaile e romane droma
Ake vriama, usti Rom akana,
Men khutasa misto kai kerasa
A Romale, A Chavale

Я йшов, я йшов по далеких дорогах
Зустрічав щасливих ромів
Ой Роми, звідки ти,
З наметами по щасливих дорогах?
О роми, о роми
Колись у мене була чудова сім'я,
Чорні Легіони вбили їх.
Ідїть зі мною Роми з усього світу
Для ромських доріг відкрилися.
Зараз час, підніміться Роми,
Ми піднінемося високо, якщо
діятимемо
О роми, о роми

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ РОМІВ

8 квітня

Проголошений у **1971** році на
Всесвітньому ромському конгресі

Основні символи:
прапор і гімн ромської культури

ПАМ'ЯТЬ ПРО ГЕНОЦИД РОМІВ

Багатомовність і мовна політика в ЄС
Федорів Діана-Марія, ФЛМ-11с

2 серпня 2024 року відзначено 80-ті роковини геноциду ромів – подію, відому як «Циганська ніч», коли понад 3 тисячі ромів були вбиті в газових камерах Аушвіца.

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ

Європейський вектор вимагає дотримання стандартів захисту прав меншин.

Захист ромської мови – частина культурного різноманіття ЄС.

Інтеграція ромів сприяє формуванню толерантного суспільства в Україні.

**Ромська мова – важливий
елемент культурної
спадщини України.**

ВИСНОВКИ

**Підтримка мови сприяє
соціальній рівності,
інтеграції та збереженню
ідентичності ромів.**

**Євроінтеграція відкриває
нові можливості для
підтримки ромської
громади.**

1. Бачинська О. А. Роми України: із минулого в майбутнє (та ін.) ; відп. ред. В. І. Наулко ; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. К. : (Інтертехнологія), 2008. - 438 с.
2. Боротьба за справедливіше майбутнє»: презентовано доповідь про вплив війни в Україні на ромів та уроки до повоєнної реконструкції// 18. 06. 2024.ДЕЕС. <https://dess.gov.ua/category/news/page/2/>
3. Гончаренко О. Голокост в Україні: регіональний аспект. Часопис української історії: Збірник наукових статей. Київ, 2004.
4. Затверджено перелік мов, яким загрожує зникнення в Україні // 7. Червня 2024. ДЕЕС. <https://dess.gov.ua/zatverdzheno-perelik-mov-iaкyт-zahrozhuie-znyknennia-v-ukraini/>
5. Зіневич Н. Проблеми дослідження геноциду ромів (циган) на українських землях у роки Другої світової війни. Київ. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26398/26-Zinevich.pdf?sequence=1>
6. Історія, яку не можна забути: у Києві відбувся круглий стіл про геноцид ромів // ДЕЕС. <https://dess.gov.ua/istoriia-iaкy-ne-mozhna-zabuty-u-kyievi-vidbuvsia-kruhlyу-stil-pro-henotsyd-romiv/>
7. Калі траш: 80 років Геноциду ромів // 2 серпня 2024. ДЕЕС. <https://dess.gov.ua/kali-trash-80-rokovуny-henotsydu-romiv/>
8. Кодифікація ромської мови в Україні: онлайн -обговорення висвітлює її важливість та майбутні виклики// 19 липня 2024. Офіс Ради Європи в Україні. <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/romani-language-standardization-in-ukraine-online-discussion-highlights-its-importance-and-challenges-ahead>
9. Масштабна ініціатива з надання допомоги ромській громаді: досвід Львівщини// 26 липня 2024. ДЕЕС. <https://dess.gov.ua/masshtabna-initsiatyva-z-nadannia-dopomohу-romskiy-hromadi-dosvid-lvivshchynу/>
10. Міжнародний день ромів 8 квітня // 08. 04. 2024. ДЕЕС <https://dess.gov.ua/8-kvitnia-mizhnarodnyу-den-romiv-2/>

11. Перше засідання Міжвідомчої робочої групи з питань координації виконання Ромської стратегії// 10. 07 . 2024. ДЕЕС. <https://dess.gov.ua/pershe-zasidannia-mizhvidomchoi-robochoi-grupu-z-pytan-koordynatsii-vykonannia-romskoi-stratehii/>
12. Підпригора С. Серед двох тисяч циган, знищених в Чернігові, було 37 Козимиренків // Чернігівський вісник. 2001.
13. Робоча група з питань національних меншин розпочала роботу: фокус на захисті мов та прав меншин в країнах Ради Європи// 25 травня 2024. ДЕЕС. <https://dess.gov.ua/robocha-grupa-z-pytan-natsionalnykh-menshyn-rozpochala-robotu/>
14. Роми: міфи та факти: навч.-метод. посіб. для вчителя з протидії ромофобії / (авт.-упоряд.: О. Войтенко, М. Тяглий) ; Укр. центр вивч. історії Голокосту. Київ, 2018. 138 с.
15. У Києві обговорили проблеми ромських жінок і чоловіків та шляхи їх вирішення// 30. 07. 2024. ДЕЕС. <https://dess.gov.ua/u-kyievi-obhovoryly-problemy-romskykh-zhinok-i-cholovikiv-ta-shliakhy-ikh-vyrishennia/>
16. Etymology, Language and Culture. What do the Roma speak? <https://altalang.com/beyond-words/determining-what-roma-speak/>
17. How Migration has Evolved the Romani Language. <https://www.colorado.edu/linguistics/2019/04/10/how-migration-has-evolved-romani-language>
18. Knowledge of Romani language grammar <https://psychologyinrussia.com/volumes/?article=6920>
19. LANGUAGE FACTSHEET Romani language in the Ukraine response. <https://clearglobal.org/wp-content/uploads/2022/08/CLEAR-Global-Romani-language-factsheet.pdf>
20. Roma Community – History. <https://smp.eelga.gov.uk/migrant-workers/parallel-lives-roma-project/history/>

-
21. Roma in 10 European countries. Main results - ROMA SURVEY 2021. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2022-roma-survey-2021-mainresults2_en.pdf
-
22. Roma in society. <https://romanomissio.fi/roma-in-society/>
-
23. Romani Culture: An Introduction. <https://rm.coe.int/factsheets-on-romani-culture-1-0-romani-culture-an-introduction/1680aac363>
-
24. Romani dialects. Roma, Romany Gypsies, Manuches, Kale and Sinti and people with Roma descent live in various countries across the world. <https://www.gypsy-traveller.org/romani-dialects/>
-
25. Romani Language/ Factsheets on Romani language: General Introduction/ <https://rm.coe.int/roma-history-factsheets-eng/1680a2f2f8>
-
26. Romany languages <https://www.britannica.com/topic/Romany-languages>
-
27. Socio-Cultural and Linguistic Aspects of Roma Education. <https://eriac.org/wp-content/uploads/2021/12/Kyuchukov-Hristo-2020-Socio-Cultural-and-Linguistic-Aspects-of-Roma-Education-Wydawnictwo-Uniwersytetu-Slaskiego-Katowice.pdf>
-
28. Socio-economic aspects of the life of the roma community. case study timișoara and cluj- napoca. https://www.researchgate.net/publication/375060521_SOCIO-ECONOMIC_ASPECTS_OF_THE_LIFE_OF_THE_ROMA_COMMUNITY_CASE_STUDY_TIMISOARA_AND_CLUJ-NAPOCA
-
29. The History and Culture of The Roma People. <https://www.gretergovanhill.com/latest/the-history-and-culture-of-the-roma-people>
-
30. Why Roma Political Participation Matters. <https://www.opensocietyfoundations.org/explainers/why-roma-political-participation-matters>
-

Дякую за увагу!